

Kršćanska biblioteka

www.monfortanci.com

GOSPIN PLAČ

GOSPIN PLAČ

Predgovor

«Gospin plač» je najpoznatija korizmena popijevka koja se pjevala u Hercegovini, Bosni i Slavoniji. «Gospin plač» je od davnina poznata pjesma u kršćanskom svijetu.

Prvi trag toj pjesmi nalazimo u latinsko – kršćanskoj literaturi Engleske iz 11. stoljeća pod imenom «*Planctus beatae Virginis*», a pripisuje se sv. Anselmu (1033 – 1109).

Iz uvoda spomenutog natpisa saznajemo da je sv. Anselmo uz post i molitvu Blaženu Gospu molio kako bi mu objavila bol i muku svojega Božanskog Sina. Blažena Gospa mu se ukazala i rekla da je Božanski Spasitelj toliko patio i trpio u svojoj mucu, te nema toga tko bi to mogao bez plača i boli ispričati. No, Ona će mu to ipak saopćiti sve redom budući da je u preobraženom stanju, pa stoga i slobodna od svake boli. Sv. Anselmo postavlja pitanja na koja mu Gospa odgovara. Cijeli se «Planctus» dijeli u 16 poglavlja; počinje s molitvom u vrtu Getsemanskom, a završava se time kako položiše Isusa u grob. S dopuštanjem najvišega crkvenog sudišta, «Gospin plač Franjevci su prenijeli u Bosni i Slavoniji gdje su ga vjernici, znali gotovo naizust i svaki su ga dan pred večer pjevali, osobito u korizmi. U našoj kulturnoj baštini sačuvano je više obrada. Ali je najpoznatija ova fra Anđela Nuića.

Iz njegova teksta se vidi da je to stara narodna pobožna pjesma koja veliča Kristove patnje podnesene za spasenje ljudskog roda. Napisana je u obliku dijaloga između Isusa, Marije i Ivana.

(Na nagovor pojedinih čitatelja donosimo cjelovit tekst ove drevne pjesme koja može poslužiti kao molitva i štivo za meditaciju, osobito kroz korizmu, kada smo pozvani na osobit način da razmišljamo o Kristovoj otkupiteljskoj mucu i bolima Njegove presvete Majke Marije.)

GOSPIN PLAČ

Muka gorka Gospina, Isukrsta Božjeg Sina, po Ivanu evanđelisti, koji Gospi plač navi'sti. Plačnim glasom sve vas molju čujte Majke sad nevolju kojano vas na plač zove, jer u gorkim mukam' plove; zove duše Bogu mile da zajedno s njom procvile. Vi pošteni redovnici, Isusovi nasljednici, slatke pjesme ostavite, plačne glase sad počnite, sada crkve otvorite te za meštrom svi tužite, i puk na plač probudite, za Isusom procvilite. Molim oce drage moje, skup'te sebi sinke svoje, te plačite Božjeg Sina, Isukrsta Gospodina; koji za nas muku prima i na križu umrijet' ima. I vas molim, mile majke ke imate svoje stanke; koje žalost imadoste kada sinka pokopaste: Vaše kćerke poučite, te ih plakat naučite, i nevjeste i djevojke, plačne pjesme sad pjevajte.

Svi ostali pravovjerni, poslušajte srcem smjernim Marijinu gorku tužbu te plačite s Njom u družbu. Sve stvorenje sad se družu, tresući se s Njom u tuzi. Ondje Gospa sve predaše, te cvileći pogledaše otkuda će čuti glase od Isusa ki nas spase. Eto Ivan cvileć teče kao mrtva Gospa kleče. Kad Ivana zglada plačna, obrani je rana mračna; kad joj plačno progovori, srce joj se sve otvori, popanu je teške boli i tu pade nice doli. Držati se već ne može žalosno se prenemže.

Tad priteče Magdalena, primi Gospu na koljena, Gospi sestre pritekoše, nad Njom kose raspletoše, udri u plač s Magdalenom, za Isusom Gospodinom. Kad se Gospi svijest povrati, poče Ivu zagrljati: *«Ivo dragi, ti m' utazi te mi tužnoj majci kaži: Gdje je Isus moja dika? To je, Ivo, zla prilika da ti tako k meni tečeš, hoću da mi to sad rečeš»*. Tada Ivan pade nice sakriv skutom suzno lice; vele gorko uzdisaše te on Gospi govoraše:

«Crno ruho uzmi na se jer Ti nosim tužne glase; Juda izda meštra svoga, zlim Židovim' Sinka tvoga. Od starijih iska pomoć da Isusa izda obnoć. Jerbo obdan ne smijaše, od mnoštva se on bojaše. Oni vojsku pripraviše te je s Judom otpraviše. Na molitvi Isus staše kad se vojska približaše; vas se krvlju On znojaše, tijelo umrijet ne htijaše; anđel s neba k Njemu dođe, potkrijepiv Ga opet pođe. Kada Isus bi potkrijepljen, s voljom Oca bi sjedinjen; eto Juda s vojskom dođe, suprot vojsci Isus pođe, kad im reče: «Kog ištete?» udariše svi na pete, pokaza im svoju krepost, al na njima bješe slijepost; cjelovom Ga Juda izda, u židovske ruke prida.

Kad se Juda s Njim pozdravi, podbiše Ga kao lavi, podbiše Ga oružnici, pobjegoše učenici. Tu bi, Gospe, puko kamen, gdje Ga biju palicama; i kamenjem krutim dosti, a oružjem bez milosti. Kad Mu zgledaš, Gospe, lice, zadrhtat ćeš od tužice. Modrice Mu ispričane i sve krvlju primješane. Vas izranjen tuđe osta i pogrđen vele dosta: Izmučiše, Gospe, jako, vežuć ruke naopako; Od zemlje Ga podigoše te Ga strašno povedoše, s Njime Ani dotekoše, zločincem Ga svi rekoše. Brzo hodi da Ga vidiš, ako vidjet Sinka želiš, što Ti od Njeg, Majko, tvore, dokle Ti Ga ne umore».

Kad to Ivan Majci reče, kao mrtva Gospa kleče; strašna groza na Nju dođe, britki mač Joj srce prođe, ter se stisnu kao kamen, polivši se sva suzama; potamni Joj suzno lice od tolike tad tužice, i zavapi: *«Sad hodimo da Ga živa zatečemo!»* Poče hodit jadona Mati, gorke suze prol'jevati; Srce strijele probadahu, kaplje krvi kad viđahu, kud bi vođen tud kapahu i po putu svud stajahu. Kad dođoše pred dvor k Ani, ali bjehu tu dvorani; pristupiti ne smjedoše, jer u dvoru Isus bješe. Izdaleka tu slušahu gdje Židovi vapijahu. Jedan dignu tad desnicu dav' Isusu zaušnicu. Kad to začu tužna Mati, poče suze prol'jevati:

«Ajme, Sinko, željo moja, jadona Ti je Majka Tvoja! Ajme, Sinko, Ti li primi zaušnicu među njimi, nemilo Te, Sinko, tvore dokle mi Te ne umore. Ajme, Juda himbeniče, prezločesti učeniče, ti prodade meštra svoga zlim Židovim Sinka moga. Što ti skrivi moj Sin mili te ti tako men' ucivilo?» Netom Gospa riječ izusti, iz dvora se narod pusti. Prije nego u dvor dođe, hitro Isus svezan prođe, i zavapi:

«Ajme, Sinu, što mimo me šuteć minu? Što toliko hitro bježiš, ali me se Majko stidiš? Obazri se, zlato moje, Marija Te Majka zove». Koje srce, kao kami, plakalo bi tad suzami. Kad pođoše s Njim bježeći, pade Majka tu cvileći. Odahnut Mu ne dadoše dok Kaifi dotekoše. Vas puk poče na Nj vapiti i još krivo svjedočiti da iznosi zakon novi po svim zemljam' cesarovim, te puk mami naglim činom, čineći se Božjim Sinom. Još bijahu primaknuli, vapijući: *«Mi smo čuli; mogu crkvu razoriti i u tri dana sagraditi»*. Sav puk na Njeg vapijaše, ali Isus šuteć stase. Usta Kaifa te Mu pri'ti: *«Ti Sin Božji hoćeš biti?»*

Na nj se Isus ne ispriči, neg' mu reče ove riječi: **«Dobro jesi rek'o i sam da Sin Božji pravi jesam. Od sad ćeš Me ti vidjeti u oblaku prihoditi, na nebesa uzhodeći, s desnu Oca ja sjedeći»**. Kad Kaifa to razumi, zlo namisli i naumi, razdre skute svoje ljuto i zavapi glasom kruto: *«Ne ištite već svjedoke, ne čuste li ove psovke?»* Kad Židovi razumiše, svi iz glasa

zavapiše: «Na smrt Njega da vodimo da već vrijeme ne gubimo. K Pilatu Ga!», svi rekoše onda s Njime potekoše.

Na obraz Mu svi pljuvahu pred Pilatom govorahu: «Sudi da Ga umorimo, jer Ga krivo nahodimo; jer puk mami naglim činom, čineći se Božjim Sinom». Ali Pilat to znadaše da pravedan Isus bjaše. I zavidnost poznavашe, suditi Ga ne htijaše. Tad u gradu Irud staše s Pilatom se zlo gledaše; k Irudu Ga Pilat šalje da Mu Irud sudi dalje. Vodeći Ga tako ružno, za Njim Majka cvileć' tužno vapijaše željno tada: «*Dragi Sinko, kud ćeš sada?*» kad dođoše prid Iruda, poče Irud tražit' čuda: «Eto vino, eto voda, čini čudo kod naroda; ja ne ištem sada ino neg' od vode čini vino, ko si prije Ti činio, i narode začudio». Mnoge riječi govoraše, ali Isus šuteć' staše. Tad se Irud rugat' poče, da je mahnit jošte reče, i pogrdi Božjeg Sina, Isukrsta Gospodina. Bijelu krpu na Njeg' stavi, k Pilatu Ga pak otpravi; mir s Pilatom učinivši, k njem Isusa povrativši.

Odatle Ga povedoše i Pilatu potekoše. Kad dođoše s Njim na vrata, unidoše pred Pilata. Pred Pilatom vapijahu, protiv Njemu govorahu: «Sudi da Ga umorimo, jer Ga kriva nahodimo, o Pilate, sad Ga sudi te nas više ti ne trudi». Pilat poče tad misliti kako će ih umiriti, kako bi se ukrotili i na smrt Ga ne prosili; a za puku ugoditi, čini Njega bičem biti. Tu Ga biše mnogo ljuto privezaše k stupu kruto; Krv ga svega oblijevaše i po zemlji tecijaše. Šest hiljada biča biše i šest stotin' jošte više. I šezdeset i šest više što Židovi udariše.

Tad pred dvorom Majka staše te žalosno uzdisaše: «*Ajme! Sinko, dušo moja, jedna Ti je Majka tvoja, ne dadu Mi k Tebi prići, sad Mi hoće život dići; čujem, Sinko, gdje Te biju gdje Te bičem' udaraju, ali tužna Tvoja Mati ne može Ti pomoć dati*». Kad ču Isus Majku plakat', i sam tužno poče jadat. Od stupa Ga odvezaše i po dvoru potezaše, u skrlet Ga oblačahu, i oči Mu zatvorahu, po obrazu udarahu, rugajuć' se govorahu: «Prorokuj nam tko Te udri ako s' Isus Ti premudri?» Neki tada pritekoše, trnjem krunu opletoše. Kad trnovu krunu sviše, na glavu Mu postaviše. Nabiše je sa svih strana da Mu dođe do moždana. Koje srce da ne plače smišljajući oštre drače? Sina Božjeg okruniše, trnja glavu napuniše; sav Mu obraz krvav biše, ne može se reći više.

Pokaza Ga Pilat puku, uhvativ Ga sam za ruku, da Ga vide okrunjena, po svem tijelu izranjena, ne bi li se ukrotili te ga na smrt ne prosili. Oni većma vapijahu: «Propni Njega!», govorahu. Tada Pilat sve znadaše da himbeno predan biše. Umirit ih hotijaše zato njima govoraše: «Nahodim ga bez krivine, nije pravo da pogine. Pustite Ga rad blagdana, a propnite Barabana, jer je vazda zao bio i ubojstvo učinio». Barabana svi prošahu, na Isusa vapijahu da puk mami naglim činom, čineći se Božjim Sinom.

Kad ču Pilat prijjetnje puka, popade ga strah i muka, u palaču unišavši, upita Ga: «Otkuda si?» Ništa Isus tad ne veli, al Mu Pilat ovo veli: «Ja Te mogu pogubiti, i mogu Te otpustiti». Isus reče: «**O Pilate, što Me pitaš stvari za te? Da ti nije ozgor dato, neb' imao ovlast nato: i koji Me tebi preda, vele veći on grijeh ima**». Otad Pilat hotijaše da Ga pusti nastojaše, al' Židovi vapijahu: «Propni Njega!», govorahu, «Jer ako Ga ne pogubiš, Cezarovu milost gubiš, jer se kraljem našim čini, te Cezarov On puk buni: Ne imamo mi sad kralja, neg' slušamo svi Cezara». Cezarom mu zaprijetiše i još k tomu podmitiše. Pilat htijuć njim' ugodit', a zlo blago sebi dobit'.

Izvedi Ga tad Pilate na sud mjesto Litoštrate. Blizu ura šesta biše kad Isusa osudiše: Pilat puku govoraše: da pravedan On bijaše, te se umi tuđe vodom, opru ruke pred narodom. Kada Pilat ruke umi, reče da ga svak razumi: «Kad na moju sada ne bi, propnite Ga vi po sebi; nahodim Ga bez krivine, nije pravo da pogine; čist od krvi hoću biti koju ćete sad proliti; Nit' uzimam na se toga krv čovjeka pravednoga, a vi ćete pak vidjeti što će vam se dogoditi».

Tad Židovi dotekoše, i Pilatu svi rekoše: «Krv Njegovu mi primamo. Svrhu djece uzimamo». Sami sebe osudiše i ludo se izgubiše. Pravedna Ga Pilat htješe. Upisano ime biše da se Isus zovijaše, kralj židovski da bijaše. To Židovim' žao biše te Pilatu svi rekoše: Da to pismo on ne piše, jer židovski kralj ne biše. «Ja sam tako dobro pisa', ne promijenih svoju misa'». Osudu Mu tuđe štije, prek svim pukom nav'jestiše. Konopom Ga pak vezaše i križ teški nosit' daše. Umiljeno taj križ primi, zagrliv ga pođe s njimi. Sav puk za Njim tecijaše, vidjeti Mu smrt željaše; mnoge žene tu bijahu, za Njim plačne sve idahu. Obazre se Isus na nje te im reče tužno stanje: **«Ne plačite, žene, Mene, neg plačite same sebe, i plačite sinke vaše koji Mene na smrt daše, jer će vrijeme brzo biti, tužno ćete govoriti: blažene su ne rodivši i prsima ne dojivši: Planine se oborite, te nas žive pomorite; kad vam budu grad posjesti, djecu ćete svoju jesti: To će vam se sve zgoditi, ne htjeste se pokoriti».**

Isus reče govoreći, pođe putem križ noseći. Za Njim Majka gledijaše, sva se suzam' oblivaše. Prignu Isus glavu dračnu da ne vidi Majku plačnu. Priteče Mu tužna Mati, al ne može Njeg' poznati; Jer nagrđen vele biše, s razbojnicim' tad iđaše; nego Ivan tu doteče: «Gle Ti Sinka!» Majci reče. Kad Marija Sinka zgleda, studenija bi od leda; pade pred Njim tu cvileći, Sinu svome govoreći:

«Postoj, Sinko, dušo moja, žalosna je Majka tvoja, da Te zgleda tvoja Majka, na čas ovi od rastanka». Isus Majku tad vidjevši pade k zemlji križ pustivši, suze poče s Njom roniti, Majci svojoj govoriti:

«Ti se, Majko, prenemagaš, Meni veću tugu davaš. Neka, Majko, muku trpim, neka mukom svijet otkupim. Ako ćeš Mi pokoj dati, nemoj, Majko, već plakati». Tada Gospa progovori, Sinu svomu odgovori: *«Ajme, Sinko, što to reče, kakve l' riječi sad izreče? Ti umireš, dušo moja, tužna li je Majka Tvoja?»*

Tu na zemlji Isus staše, već križ nosit' ne mogaše. Tad Židovi pritekoše i Šimuna privedoše daše Njemu križ nositi, a Isusa zlo voditi. Majku s Njime razdijeliše i još više rascviliše. Tu Isusa povedoše i na mjesto dovedoše Kalvarija što se zvaše, gdje puk skupljen vas bijaše. Tuđe na križ s Njim udriše i sve rane povrijediše; probodoše ruke, noge, zadaše Mu tuge mnoge. Ponoviše Njemu rane, Krv poteče na sve strane. Od tolike tad bolesti On proplaka vele dosti. Tad bi propet Sin Marije na vrh gore Kalvarije. Kada Gospa blizu dođe, već na križu Sinka nađe; sva od tuge tu drhtaše, uz križ ruke uzdizaše:

«Ajme, Sinko, što to činiš što Me na križ svoj ne primiš: Primi Sinko, na križ mene nek' i moje lice vene, da na križu Tebe družim, pored Tebe da Ja tužim! Vidim, Sinko, da skončavaš, tužnu Majku kom' ostavljaš?»

Isus Majku kad slušaše, veću muku tad imaše. Prem na križu visijaše, plačnu Majku On tješaše, i vidjevši da se muči, Ivanu je preporučiti: **«Evo t' Ivan moj predragi, nek' Ti bude sinak blagi, a Ti budi njemu Mati, i sinom ga počni zvati».** Ivanu se pak obrati: **«Evo t'**

Ivo, moja mati, sad je imaš ti primiti, nek' je tvoja nova mati; a kad budem izdisati, ne daj Majci križ gledati».

Gospa Ivu tad grijaše, suzama ga pol'jevaše: *«Zdrav mi budi, novi sinu»*, sve veselje Majku minu. Ivan Gospu tad tješaše vas se suzam' obl'jevaše. Magdalena vapijaše, križ Isusov zagrljaše: *«Oh, Isuse, meni prosti što sagriješih u mladosti»*. Isus tada vapijaše i na križu pit' iskaše. Tu Židovi pritekoše. Žuč, kvasinu donesoše, spužvu jednu napuniše pa Isusu piti daše. Kad okusi, ne htje piti, nego Ocu govoriti:

«Svršen Mi je trud i muka što je podnih za grešnike, sad te, Oče, vele molim za svu muku kom se bolim, i za ljubav ku Mi nosiš da ovomu puku prostiš. Što Mi čine, sad ne znaju, daj im milost nek' se kaju».

Kada Isus riječ izusti, prignu glavu duh ispusti. Kada glavu Isus prignu, tad sva tuga Majku stignu. Po tih način tad procvili da svud tužan glas razdi'li. Nebo uze tamnost na se, jer izdahnu koj' nas spase; a zemlja se trese kruto, gdje Marija cvili ljuto. Strahovita trešnja nast, kamenje se pusto rasta, i grobovi otvoriše, mrtvi iz njih izadoše. Tmine zemlju svu pokriše. Po svem svijetu tamno biše od vremena tad šestoga do vremena devetoga. Ta čudesa tuđe biše i strahote jošte više.

Prestrašeni svi tu stahu; *«Sin je Božji»*, govorahu. A i stotnik to vidjevši, on zavapi govoreći: *«Prav doista ovaj biše i prava Ga pogubiše»*. Longin s vojskom tu bijaše, s jednim okom ne vidaše. Premda dobro on znađaše da Isukrst mrtav biše, on od svoje zloće hoti kopljem Njega udariti tad poteče krv i voda na spasenja sveg naroda; na Longina kaplja pade, odmah okom zdrav ostade. Kad to čudo Longin vidi, Isukrsta odmah sli'di: U prsa se udaraše i proštenje on pitaše.

Tad pod križem Majka staše te žalosno uzdisaše: *«Ajme, križu prigni Mi Ga, moj je Sinak, ne drž' Mi Ga»*. Kad Židovi sve svršiše, odjeću Mu razdijeliše; oda nje se tu srećkaše koja koga zapadoše. Pa se u grad povратиše, jer već i noć blizu biše. Jadna Majka to vidjevši, pade niče krik pustivši; Krv po zemlji cjelivaše:

«Ajme, Sinko, vapijaše, kad me anđel pozdravljaše, meni Majci govoraše: «O Marijo, zdrava bila, veselje si zadobila Sina Božjega roditi ćeš i vesela uvijek bit ćeš; a sad tvrdnem kako sti'na gledajući mrtva Sina».

Tu pravedni Josip biše i Nikodem još odviše; Isusovi nasljednici i skroviti učenici. Te Pilata tad moliše. Mrtvo tijelo isprosiše. Sa križa Ga skinuv milo da polože u grob ti'lo, da u petak ne ostane, da subota ne zastane, jer subota blagdan biše u Židova tad najviše. Kad metnuše uz križ skale, tad ne biše suze male; kad Mu krunu tu skinuše, tad žalosti mnogo biše; kad Mu čavle izdirahu, Majci srce razdirahu. Uz križ ruke podizaše: *«Dajte Mi Ga»*, vapijaše; snimivši Ga Majci daše, jer od tuge umiraše. Majka Sinka tu grijaše, i suzama oblijevaše od žalosti jedva staše, Sinu svome govoraše:

«Koji grijesi Tvoji biše, da Te tako umoriše? O studence žive vode, lijep nauče duše moje, vele Ti si presahnuo, nevješt Mi se učinio. Ajme, Tvoje lice bijelo vele Ti je pobljedjelo; Tvoje oči kada mrahu, kao žarko sunce sjahu, a sada su potamnile i svu svjetlost izgubile; Tvoja usta, Sinko medna, gorke žuči napojena; ajme, ruke premedene, ke su sada probodene; ajme, prsa ljuta rana, što preda Mnom biše dana. Čavli noge izraniše po svem svijetu ke

hodiše. Ajme, Tvoji biči ljuti, zlo Ti srce moje čuti, s kojim su Te ljuto bili, moj predragi Sinko mili. Puk nemili teb' umori, koga s Ocem Ti sam stvori: kog' izvede iz Egipta i manom ga još napita, i dobra mu svaka dade, a on toga ne poznade, već krv Tvoju tako proli, Meni gorke dade boli».

Mirisom Ga pomazaše, jer običaj takav bješe. Kad Ga u grob ponesoše, Gospa glasom vapijaše: «*Ajme, Sinko, to sad što je, da ne pukne srce moje; da Me s Tobom pokapaju, nit' Me ovdje ostavljaju*». Kad Ga u grob postaviše, plača, tuge mnogo biše. Od groba se od'jeliše pak sa Gospom svi cviliše, tuge, plača mnogo biše, ne može se reći više. Dragi puče, sad se smili te sa Gospom i ti cvili, na koljena dolje pani, Gospodinu tvom uzdahni: «*Slava Tebi, Svemogući, koj' nas spasi umirući, Tebi slava i poštenje, nam' grešnicim' daj proštenje. Sine Božji, budi hvaljen po sve vijeke vjekov'. Amen.*»